

Ders 7 Кыргызстанда Совет бийлигинин орношу

Sovyet iktidarı önce sanayileşmiş güney bölgelerde, daha sonra kuzey Kırgızistan'da kurulmuştur. Sovyetlerin ilk yıllarında Kırgızlar Rusya'ya bağlı Türkistan Sovyet Sosyalist Muhtar Cumhuriyeti terkindeydi. 1924'te Kara Kırgız Muhtar bölgesi, 1925'te Kırgız Muhtar Cumhuriyeti olarak değiştirilmiş. 1936'da SSCB yeni anayasası uyarınca Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti statüsünü almıştır.

Kırgızistan ekonomisi temelde iki sektöre dayanmaktaydı Bunlardan biri tarım, ikincisi ise turizmdi. Kırgızistan SSCB zamanındaki ekonomik bölgeleştirmeye göre madencilik, makine sanayi, elektir enerjisi üretimi, ince yünlü koyun yetiştirme, pamuk, buğday, pancar, tütün üretiminde uzmanlaştırılmıştır.

Bağımsız devlet olarak Kırgızistan aynı imkanlara ve kaynaklara şu anda da sahip. Ülkede hayvancılık ve arıcılık sektörleri da önemli yer tutmaktadır. Ülkede makine, otomotiv; gıda, çimento sanayileri gelişmiştir. Kırgızistan'ın başlıca yeraltı zenginliklerini altın, kömür, ham petrol, doğal gaz, ham çelik, civa, antimuan, çinko, kalay teşkil etmektedir.

Akarsular üzerinde kurulan sayısız hidro-elektrik santrallerinden elde edilen enerji 175 milyar kilovatsaati bulur ki, Kırgızistan bunun önemli bir kısmını komşu ülkelere satmaktadır.

Kırgızistan'ın ürettiği standart antimuan, dünya pazarlarında rahatlıkla alıcı bulmaktadır. Orta Asya'nın en büyük ipek fabrikalarının çoğu Kırgızistan'da kurulmuştur. Kırgız Türkleri kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi, komşu ülkelere de ipek ihraç etmektedir. Kırgızistan'da çalışan nüfusun % 27'si sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir.

Özellikle Sovyetler döneminde önemli turizm merkezine dönüşmüş olan Isık-Köl çevresi ülkenin en turistik bölgelerinden biri. Geniş ormanlık alanları kadar kış sporlarına ve dağ sporlarına bağlı turizmin de gelişmekte olduğu ülke macera severler için müthiş imkanlar sunmaktadır. BDT ülkeleri arasında Dünya Ticaret Örgütüne ilk olarak Kırgızistan'ın üye olması (1998), BDT'de yer alan ekonomik partnerleri tarafından olumsuz karşılanırsa da, bu adım Kırgızistan'ın dünya ekonomisine entegre olmasında önemli bir başarı teşkil etmiştir.

Sovyet iktidarı zamanında Kırgızistan sanayileşmiş, halkı yüzde yüz okuma yazma seviyesine ulaşmış, bilim, eğitim, kültür yönünden yüksek düzeyi yakalamış bir ülke durumuna gelmiştir. Kırgızistan Cumhuriyeti dersinde görmekte olduğunuz siyasi, ekonomik ve kültürel yapı genel olarak Sovyet döneminde oluşmuştur. Kırgızistan Cumhuriyetinin bugünkü sosyal*ekonomik yapısının, kültür ve sanatının, eğitim ve yaşam seviyesinin temelleri Sovyet döneminde atılmıştır. Dersimizin ilgili bölümlerinde bu alanlardan ayrıntılı söz edilecektir.

31 Ağustos 1991'de Kırgız Cumhuriyeti Parlamentosu Bağımsızlık Deklarasyonunu kabul etti. O günden itibaren Kırgızistan bağımsız demokratik ülke olarak tanınmaya

başladı. Kırgızistan bağımsız ülke olarak uluslar arası kurumlara, kuruluşlara üye olmaya, dış ülkeler ile diplomatik ilişkileri kurmaya başladı. Bugün bağımsızlığının 21. yılında olan Kırgızistan, dünyanın 178 ülkesi tarafından tanınıyor, 100 ülke ile diplomatik ilişkiler içindedir.

Kaynaklar:

Киселев С.В. Древняя история Южной Сибири. – М., 1951.

Бичурин Н.Я. Собрания сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена. Т. I. – М.-Л., 1950.

Кызласов Л.Р. История Южной Сибири в средние века. – М., 1984.

Taskin V.S. Materialı po istorii syunnu (po kitayskim istoçnikam). Vıp. I.- M., 1968.

Kyuner N.V. Kitayskie izvestiya o narodah Yujnoy Sibiri, Tsentralnoy Azii i Dalnego Vostoka. – M., 1961.

Melioranskiy P. Pamyatnik v çest Kyul – tegina // Zapiski Vost. Otd. Russk. Arheologičeskogo obşestva. T. XII. Spb., 1899.

Malov S.E. Pamyatniki drevnetyurkskoy pismennosti. – M.-L., 1951. S.36.

Bernştam A. İstoriçeskoe proşloe kirgizskogo naroda. – Frunze, 1942. S.11-13.

Karaev Ö. Pamyatnik v çest ‘Kırgızskogo sina’ v Sudji. // Vostoçniye avtorı o kirgizah.- Bişkek: Kırgızstan, 1994.

Vasilyev D.D. Grafiçeskiy fond pamyatnikov tyurkskoy runičeskoy pismennosti Aziatskogo areala. – M., 1964.

Radloff W.W. Die altturkischen İnscribten in der Mongolei. I und II Lief. St. Pbg. 1894.

Karayev Ö. Vostoçniye avtorı o kirgizah. Bişkek: Kırgızstan, 1994.

Кычанов Э.И. Кочевые государства от гуннов до манчжуров. – М., 1997.

Ploskih V.M., Cunuşaliev D.D. İstoriz Kırgızov i Kırgızstana. – Bişkek: Paritet İfo, 2009.